

Aan de leden van de Vaste commissie voor VWS
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum
18 juni 2020

Contactpersoon
Jan Visscher
Ons kenmerk

Onderwerp
Algemeen overleg Jeugd op 23 juni 2020

Bijlage(n)
BGZJ-brief aan minister De Jonge over
voortgang Actielijn 2 Programma Zorg voor
de Jeugd
Telefoon
06-13203391
Uw kenmerk

Geachte woordvoerders jeugd,

De coronacrisis en de maatregelen om de verspreiding van het virus te beperken, hebben grote impact gehad. Voor jeugdigen en gezinnen, voor het werk van onze leden, en voor uw werk. We hebben er begrip voor dat de Tweede Kamer in deze periode heel veel debatten heeft uitgesteld. Nu staat op 23 juni a.s. het AO Jeugd op de agenda van de Tweede Kamer. De afgelopen maanden zou er normaal gesproken al een debat over de stelselplannen ('Perspectief voor de Jeugd') van de ministers zijn geweest, en een algemeen overleg over kindermishandeling en de recent verschenen voortgangsrapportage van het Programma 'Zorg voor de Jeugd' is ook het bespreken waard. Al deze onderwerpen, plus de actualiteit van de gevolgen van de coronamaatregelen voor jeugdhulp en jeugdbescherming en de lopende zaken, zoals het onderzoek naar het benodigde budget voor jeugdhulp, de arbeidsmarktvragestukken, maatregelen rond inkoop & aanbesteden, staan nu allemaal op de agenda van het Kamerdebat op 23 juni. Met 6 minuten spreektijd per woordvoerder. We begrijpen dat het onder de huidige omstandigheden nu zo gaat, maar we maken ons wel zorgen: er zijn zoveel belangrijke onderwerpen te bespreken en de komende maanden moeten er op veel van deze dossiers belangrijke stappen gezet worden. Met de beperkte spreektijd is het eigenlijk ondoenlijk al deze onderwerpen voldoende aandacht te geven. U zult moeten kiezen aan welke onderwerpen u aandacht gaat geven in uw spreektijd. En wij moeten selectief zijn in de onderwerpen die we op dit moment onder uw aandacht brengen, terwijl er zo veel speelt. We blijven de komende periode, ook na 23 juni, dan ook graag met u in contact over alle lopende zaken en belangrijke besluiten die genomen gaan worden.

Financiën

De financiële druk op gemeenten en de jeugdhulp en jeugdbescherming blijft groot. De kranten staan vol over de tekorten bij gemeenten. Van onze leden horen we dat de gesprekken met gemeenten in veel regio's niet over transformatie en een beter functionerend zorglandschap gaan, maar vooral over het beperken van de tekorten. Daarbij

worden regelmatig keuzes gemaakt die de transformatie eerder belemmeren dan bespoedigen. De minister verwijst steevast naar het lopende onderzoek naar de benodigde financiële ruimte. De eerdere onderzoeken leverden echter steeds [niet de gewenste duidelijkheid](#) op, dus we maken ons zorgen of dat nu wel gaat lukken.

Bij de erkenning van de ongelukkige samenloop van bezuinigingen en decentralisatie hoort boter bij de vis. De optelsom van de bezuinigingen, de autonome groei van de vraag naar jeugdzorg, de extra kosten die met decentralisatie gepaard gingen en de extra impuls die nodig is om de in de afgelopen jaren opgelopen achterstand te herstellen en de transformatie te realiseren, maken duidelijk dat het tijdelijke extra geld uit de Voorjaarsnota 2019 niet volstaat. Om te kunnen investeren in personeel (om- en bijscholing, opleiding van nieuwe mensen, innovatie, ruimte voor loonontwikkeling) zijn langjarige afspraken nodig en daar horen structurele middelen en een passende indexatie voor loon- en prijsontwikkeling bij.

Naar een beter werkend stelsel

In november stuurden we u [een brief](#) met onze eerste reactie op de plannen in de Kamerbrief 'Naar een betere organisatie van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering' van ministers De Jonge en Dekker. De gesprekken over de verdere uitwerking van deze plannen hebben wij gevoerd aan de hand van het in samenspraak met onze leden opgestelde [9-puntenplan](#) met onze aanbevelingen voor een beter werkend stelsel. Inmiddels is ook de Kamerbrief 'Perspectief voor de Jeugd' verschenen, met daarin een verdere uitwerking van de plannen van de ministers. Wij onderschrijven de noodzaak om op landelijk niveau maatregelen te nemen om het stelsel beter te laten functioneren. Het gaat hierbij niet zozeer om een stelselwijziging, als wel om het alsnog realiseren van enkele landelijke kaders die bij de decentralisatie vergeten zijn. De problematiek is echter zo groot en urgent, dat we vinden dat er nog wel een schepje bovenop de plannen van de ministers mag. Ons [9-puntenplan](#) beschrijft de zaken die we daarbij het belangrijkste vinden.

De Norm voor Opdrachtgeverschap van de VNG, waarover op dit moment een ledenraadpleging bij gemeenten loopt, bevat goede elementen en heeft zonder meer de juiste intentie, maar is [te vrijblijvend](#) en gaat op een aantal punten niet ver genoeg. De regionale en bovenregionale samenwerking wordt niet bindend genoeg geregeld en regiovisies hebben alleen zin als er ook harde financiële en verantwoordings-afspraken aan gekoppeld zijn. De wettelijke verankering van de regionale samenwerking, zoals de minister wil, is hard nodig. Dit zou hij ook voor de bovenregionale samenwerking moeten regelen. *'Als je ingrijpt om het stelsel te verbeteren, doe het dan meteen goed. Dus geen emmer-tjes onder de plekken waar het dak lekt, maar een structurele oplossing voor de grote knelpunten waar we voor staan'*, zo stelden we al in [een eerdere reactie](#) op de plannen.

Ook wat betreft de rol van de Jeugdautoriteit gaan de plannen van de ministers niet ver genoeg. Ten opzichte van eerdere plannen zijn we tevreden dat de onafhankelijke positie en wettelijke verankering van de Jeugdautoriteit omarmd worden, maar voor een goed werkend stelsel is een bredere taakopdracht nodig. Van het voorkomen van geschillen tot geschilbeslechting en van het toetsen van de regiovisies tot het toezien op de naleving van de regels over faire tarieven: juist omdat je niet alles landelijk wettelijk dicht kunt regelen, is een sterke Jeugdautoriteit met brede bevoegdheden van groot belang. Deze scheidsrechterrol voor de Jeugdautoriteit ontbreekt in de plannen van de ministers.

Corona

De coronacrisis en bijbehorende maatregelen hebben een enorme impact op het werk van onze leden. Onze leden hebben ook in tijden van corona doorgewerkt en de professionals hebben zich heel snel aangepast aan de nieuwe situatie. Binnen de richtlijnen van het RIVM hebben zij de zorg waar mogelijk face-to-face gecontinueerd, maar in veel gevallen werd ook gebruik gemaakt van digitale alternatieven. De komende tijd zal blijken hoe het nieuwe evenwicht er uit gaat zien: de goede ervaringen die zijn opgedaan nemen we mee naar de toekomst, maar door de versoepeling van de maatregelen kan er ook weer meer in face-to-face contact.

We waren [blij met de afspraken](#) die VWS en VNG maakten over doorbetaling van aanbieders in het sociaal domein, ook als de zorg niet of op andere wijze dan gecontracteerd werd geleverd. De lokale nakoming en afhandeling van deze afspraken loopt niet overal even soepel, maar op hoofdlijnen hebben de afspraken duidelijkheid en zekerheid geboden. De komende tijd houden we de vinger aan de pols rond het nakomen van deze afspraken en het beperken van de administratieve rompslomp daarbij. We werden echter onaangenaam verrast door het bericht dat deze afspraken op 1 juli al gestaakt worden. Het is echter niet realistisch om te doen alsof per 1 juli alles weer *business as usual* is. Want ook dan zijn er nog steeds beperkende maatregelen van kracht en die hebben gevolgen voor de wijze waarop onze leden hun werk kunnen doen.

Natuurlijk kan er door de versoepeling van de maatregelen steeds meer wel. Vanzelfsprekend mogen Rijk en gemeenten van aanbieders in het sociaal domein verwachten dat zij er alles aan doen om zoveel mogelijk reguliere zorg te bieden. Dat doen aanbieders van harte. Maar ook na 1 juli zullen de gevolgen van de crisis voor zorgverleners doorwerken in de maatregelen die nodig zijn in de 'anderhalvemeter-samenleving'. Een voorbeeld is de noodzakelijkerwijs kleinere groepsmaat bij dagbesteding en dagbehandeling. Dat de jeugdhulp ook na 1 juli aan de geldende coronamaatregelen moet voldoen, betekent dat we na 1 juli niet zomaar terug kunnen vallen op de reguliere contracten. Dat betekent dat er ook na 1 juli sprake is van derving van omzet. De financiële situatie van veel instellingen laat dat niet toe, zo blijkt ook uit recente onderzoeken naar de financiële positie van de sector. Om te voorkomen dat onze leden maatregelen moeten nemen die de continuïteit en kwaliteit van zorg direct raken, doen we de dringende oproep om zowel de regeling rond de omzetgarantie voor het sociaal domein als de regeling voor de meerkosten tot het einde van het jaar te verlengen. Hiervoor is een (verlenging van de nu tot 1 juli lopende) afspraak tussen VWS en VNG nodig.

Jaarbeeld 2019 van Inspectie Gezondheidszorg & Jeugd

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd trekt in het Jaarbeeld 2019 aan de bel over kleine nieuwe jeugdhulpaanbieders die niet aan de kwaliteits- en veiligheidseisen voldoen en over de financiële problemen bij grotere jeugdhulpaanbieders. We [herkennen deze knelpunten](#) en maken ons daar zorgen over. Het is het zoveelste teken dat het marktdenken te ver is doorgeslagen in de Jeugdwet. Nieuwe aanbieders zijn uiteraard welkom, maar het gaat hier over een specialistisch vak. Gemeenten contracteren massaal nieuwe kleine aanbieders en lijken daarbij meer naar de prijs dan naar de kwaliteit te kijken. Het is terecht dat de Inspectie hier aandacht voor vraagt. De professionaliteit en de borging van veiligheid moeten echt op orde zijn, je werkt immers met vaak al kwetsbare kinderen.

Jeugdbescherming en 'Kinderen onvoldoende beschermd'

Het Inspectierapport 'Kinderen onvoldoende beschermd' maakt indringend duidelijk dat er een groot probleem is voor de jeugdbescherming. De caseload van jeugdbeschermers is te hoog, zij hebben met veel bureaucratie te maken en met steeds ingewikkeldere situaties, maar gemeenten geven aan te weinig geld te hebben om de caseload substantieel te verlichten. Recent was daarnaast in de media dat steeds meer jeugdbeschermingszaken met complexe scheidingen te maken hebben. Dergelijke zaken kosten veel meer tijd dan daar aan normuren voor wordt gerekend. De Inspectie constateert ook dat er onvoldoende hulpaanbod beschikbaar is voor deze kwetsbare kinderen. Als de overheid ingrijpt in het gezag van ouders, moet de benodigde zorg ook beschikbaar zijn (beschikbaarheidsfinanciering van specialistisch aanbod zou daarbij zeer wenselijk zijn).

De plannen om tot een fundamentele vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen te komen juichen we toe, maar daarbij moet niet 'te smal' worden gekeken: ook de rol van het wijkteam en de relatie met hulp voor ouders is hierbij van groot belang. Naast het werken aan deze vereenvoudiging van het stelsel, is er echter ook nu al meer nodig. De wijze waarop jeugdbeschermers hun werk doen, mag niet afhankelijk zijn van de 'toevallige' financiële situatie van de gemeenten in de betreffende regio. De gecertificeerde instellingen moeten aan zeer strikte wettelijke eisen voldoen, die in het hele land hetzelfde zijn. De jeugdbeschermingsorganisaties [pleiten](#) daarom voor één landelijk tarief met één verantwoordingskader.

Voortgang Actielijn 2 uit 'Zorg voor de Jeugd'

Elk kind heeft recht op een liefdevolle en stabiele omgeving om in op te groeien. We willen er steeds beter in worden dat kinderen zo veel mogelijk in de eigen thuissituatie kunnen opgroeien. Zoals u in de vierde voortgangsrapportage 'Zorg voor de Jeugd' leest, gaat de trend naar 'zo thuis mogelijk' voorzichtig de goede kant op. Uit de CBS-cijfers blijkt dat het aandeel jeugdhulp met verblijf van de totale jeugdhulp in alle leeftijdsgroepen is gedaald (van 11,6% in 2016 naar 10,1% in 2019), behalve die voor 18 tot 23-jarigen. Dat laatste is te verklaren door de verhoogde leeftijdsgrens voor kinderen in pleegzorg en in gezinshuizen tot 21 jaar. Het lijkt erop dat er mooie stappen zijn gezet om jeugdhulp steeds meer kleinschalig en gezinsgericht aan te bieden.

De Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd hebben het voortouw in de uitvoering van Actielijn 2 in het Programma 'Zorg voor de Jeugd'. Aanvullend op de brede voortgangsrapportage stuurden we een brief aan minister De Jonge met voorbeelden van initiatieven en werkwijzen van onze leden die bijdragen aan de beweging naar 'zo thuis mogelijk'. De voorbeelden laten de kracht en de urgentie van een branche- en domein-overstijgende samenwerking zien en de belemmeringen die dergelijke samenwerking nog in de weg staan. We sturen u hierbij een afschrift van die brief ter kennisname toe (als bijlage bij deze brief).

Tenslotte

Er spelen zoveel zaken binnen het jeugddomein, dat we onmogelijk op alles in kunnen gaan. Naast de onderwerpen die hierboven zijn beschreven, spelen ook allerlei zaken waar we eerder uw aandacht voor vroegen nog steeds. Het probleem van de administratieve lasten is bijvoorbeeld nog altijd niet opgelost, de arbeidsmarktproblematiek blijft nijpend, en zo kunnen we nog wel even doorgaan. Als u over een onderwerp dat in deze brief ontbreekt toch nadere informatie wilt ontvangen, dan kunt u natuurlijk altijd contact met ons opnemen!

De coronacrisis is voorlopig nog niet voorbij, terwijl de steunmaatregelen voor het sociaal domein rücksichtslos stopgezet worden. Gezien de kwetsbare financiële positie van veel instellingen, is dat een grote bedreiging voor alle plannen die te maken hebben met transformatie, continuïteit en kwaliteit.

De discussie over de maatregelen die nodig zijn om het stelsel beter te laten functioneren, bevindt zich in een cruciale fase. U kunt zich nu uitspreken over de voorstellen van de ministers en zij gaan de plannen vervolgens omzetten in wetgevingsvoorstellen. We vragen u de plannen van de ministers te steunen, maar er op aan te dringen dat zij er op een aantal punten nog een schepje bovenop doen. De voorgenomen wetswijzigingen lossen onze problemen niet morgen op, maar zijn wel noodzakelijk om het stelsel op termijn echt beter te laten functioneren. In de tussentijd moet er natuurlijk ook nog veel gebeuren, maar het is nu echt de hoogste tijd om een aantal weeffouten in de Jeugdwet te herstellen. We hopen en rekenen op uw steun, in het debat op 23 juni en daarna.

Met vriendelijke groet,
Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)

Frank Bluiminck
directeur Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
voorzitter directeurenoverleg Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd:
Jeugdzorg Nederland, de Nederland ggz, VGN en VOBC